

## ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Я.І. Петрова*

*Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро*

Рівень розвитку освітньої системи країни є одним з ключових показників конкурентоспроможності держави, а фінансові вкладення в заклади вищої освіти – це довгострокові інвестиції в людський капітал та репутацію освітньої системи в цілому. Розвиток вищої освіти потребує постійної економічної та фінансової підтримки держави, особливо під час глобалізаційних та інтеграційних перетворень.

Глобалізація, євроінтеграція та крос-галузева інтеграція впливають не лише на фінансову, промислову, торгівлю та інші сфери економіки, а й на освіту. Із виникненням нових сучасних наддержавних освітніх форм, екосистем, моделей, громад необхідно оцінити ефективність фінансування вищої освіти та провести детальний аналіз джерел, форм та способів фінансування закладів вищої освіти, розглянути перспективи залучення фінансування через партнерство освіти та бізнесу.

Фінансування навчальних закладів державної системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів (коштів галузей економіки, державних і приватних організацій, інших джерел фінансування). Так, З.С. Варналій підкреслює: щоб право кожного громадянина на освіту було реалізоване, мають дотримуватися принципи наявності, доступності, прийнятності та адаптованості освіти. «Однак, як свідчать реалії, в Україні є певні проблеми із застосуванням цих принципів. Як наслідок, конституційні гарантії у сфері освіти мають переважно декларативний характер. Одна з причин такої ситуації – фінансова неспроможність держави спрямовувати адекватний потребам обсяг бюджетних коштів на освітню галузь» [2, с. 111].

На думку Н.В. Бошоти, брак бюджетних асигнувань вимагає від вищої школи пошуку додаткових джерел фінансування, автор звертає увагу на можливі шляхи розв'язання проблеми:

- вивчення передового світового досвіду співфінансування освіти державою і підприємствами;
- вдосконалення правового поля з метою стимулювання розвитку меценатства, спонсорства;
- розробка механізму кредитування вищої освіти; активізація науково-дослідної та інноваційної діяльності, трансфер наукових розробок у реальний сектор економіки» [1, с. 800-801].

Підтримуємо загальну думку науковців про те, що послабити фінансову залежність державних закладів вищої освіти від бюджету допоможе диверсифікація джерел фінансування вищих навчальних закладів (активне залучення коштів студентів, запровадження їх кредитування та платних освітніх програм, налагодження співпраці з вітчизняними та іноземними приватними підприємствами, фондами, організаціями, проведення досліджень на контрактних умовах). Головне завдання для ЗВО нині, на думку З. С. Варналій, – це пошук шляхів зростання фінансових ресурсів та паралельне визначення способів їх ефективного використання. Основні напрямки, запропоновані дослідником, – це 1) створення можливостей для використання багатовекторного фінансування, яке враховуватиме соціально-економічні умови діяльності установ, 2) розроблення та впровадження дієвих механізмів та засобів бюджетного фінансування установ відповідно до тенденцій розвитку ринкових відносин у галузі [2, с. 143].

Щодо приватної освіти І.П. Прохор до принципів управління приватною вищою освітою України в умовах європейської інтеграції відносить принцип адаптивності, принцип прозорості, принцип пропорційності та збалансованості, принцип диверсифікації. Важливо, що останній полягає у залученні різноманітних джерел фінансування при відсутності або обмеженні державного фінансування приватної вищої освіти шляхом запровадження нових освітніх послуг, розвитку нових сфер і напрямів діяльності, не пов'язаних з основною освітньою діяльністю.

Крім актуалізації управління якістю через розвиток внутрішніх інституційних структур забезпечення якості вищої освіти у приватних закладах вищої освіти ключовими тенденціями в управлінні приватною вищою освітою України автор вважає модифікацію управління та трансформацію моделі фінансування. «Модифікація управління приватною вищою освітою через диверсифікацію інституціональних структур (розвиток перспективних типів прибуткових приватних закладів вищої освіти: підприємницького, корпоративного, франчайзингового університетів); запровадження в освітній процес короткострокових професійних програм, орієнтованих на ринок праці; розширення зв'язків з підприємствами та громадськими організаціями через створення освітніх корпорацій та консорціумів; впровадження в освітній процес сучасних інформаційних технологій для залучення більшої кількості студентів через технологію дистанційного навчання (віртуальний університет). Трансформація моделі фінансування приватної вищої освіти на основі приватно-державного партнерства (розширення можливості для приватних закладів вищої освіти приймати участь у розподілі державного замовлення

за умови зміни статусу закладу на «приватну установу»; пошук економічного обґрунтування механізму формування вартості навчання; диверсифікації освітніх послуг через можливості мобільних підходів до формування організаційної структури, ціноутворення, мотивації праці адміністративному та науково-педагогічному складу; використання стратегій зовнішнього зростання (отримання рис транснаціонального університету), диференціації освітніх послуг (масовий університет), горизонтальної інтеграції (формування асоціацій, корпорацій, консорціумів) у стратегічному плануванні приватних закладів вищої освіти» [3, с. 15].

Отже, освіта розвивається у взаємозв'язку з євроінтеграційними та глобалізаційними трендами. Тенденції росту інформаційних технологій та засобів телекомунікації, інтеграція освіти, науки і виробництва, залежність від світових процесів, виникнення сучасних наддержавних освітніх форм, екосистем, моделей, громад спонукають до суттєвих змін у системі вищої освіти та відповідно у фінансуванні галузі. Зауважимо, що сприяти диверсифікації джерел фінансування може апробація інноваційних технологій навчання, нових для українського освітнього ринку форм співпраці з приватними та державними компаніями. Мова йде про дуальну форму здобуття освіти, дистанційне навчання, E-Learning та інші цифрові та змішані форми освіти.

Перелік посилань:

1. Бошота Н. В. Проблеми та перспективи фінансування вищих навчальних закладів України / Н. В. Бошота // *Young Scientist*. – 2017. – №. 10(50). – С. 799-802.
2. Варналій З. С. Фінансування державних вищих навчальних закладів України / З. С. Варналій, О. В. Красільник, Л. П. Хмелевська. – Київ : Знання України, 2017. – 231 [1] с. – Бібліогр.: с. 196-209.
3. Прохор І. П. Тенденції в управлінні приватною вищою освітою України в умовах європейської інтеграції [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.06 / І. П. Прохор ; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти» Нац. акад. пед. наук України. – К., 2015. – 20 с.

## БІОАДЕКВАТНІ ПІДХОДИ В ОСВІТІ ТА ВИХОВАННІ МОЛОДІ

*М.Ф. Плотнікова, канд. екон. наук, доцент*

*Житомирський національний агроекологічний університет*

Духовно-ціннісна орієнтація молоді, свідомий підхід до вибору професії, способу життя, інструментів та механізмів, що будуть застосовуватись є пріоритетними з позиції формування особистості. Лише згармонізований підхід дозволяє забезпечити становлення суспільно орієнтованої фізично та морально духовної особи. Відсутність системного підходу до розвитку суспільно активного громадянина, здатного брати на себе відповідальність за власне життя та оточуючий простір стали причиною соціально-психологічних асиметрій та диспропорцій в суспільстві.

Можливість поєднання формування засад здорового способу життя та морально-виховного процесу пов'язана з традиційними для України суспільно-народними практиками Спасу, Бойового гопака та іншими. Найбільш повно на сучасному етапі розвиток особистості забезпечується методологічними підходами ноосферної освіти як біоадекватної методики. Розуміння невід'ємності здорового способу життя та цілеспрямованого розвитку особистості є основою міждисциплінарних досліджень у сфері валеології, педагогіки, психології, медицини, безпеки життєдіяльності, фізичного виховання, екології та інших (рис. 1).

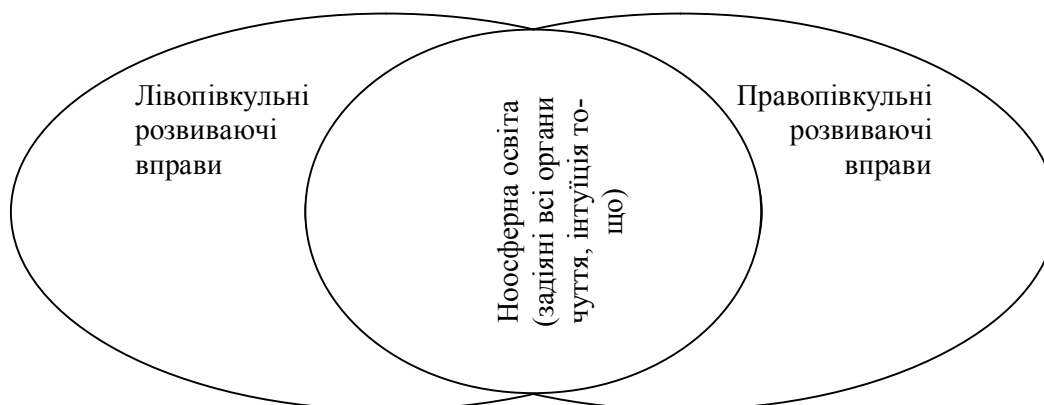


Рис. 1. Модель підходів до розвитку особистості в системі ноосферної освіти